

ЖИТТЯ ПРОЖИТИ - НЕ ПОЛЕ ПЕРЕЙТИ

Про вчителя, народного умільця, композитора Георгія Шнайдера

У 1994 році, працюючи тоді редактором газети "Голос Волині", я ближче познайомилася з чудовою людиною, таким, на жаль, небагато. Що не рік його життя - то яскравий час, осяяний, здавалося б, нескінченною внутрішньою енергією, яка не давала зупинитися на якусь навіть мить, яка бала джерелом, яка полюнула прекрасний світ людини, високість її духовного храму.

Георгій Якович Шнайдер. Сьогодні йому лише 61 рік. Та після 1994-го багато що змінилося в його житті. Найбільш, несподіване, раптове - це два інсульты, це тривалий час у ліжку, але слава Богу, найважче - поваду. Звісно, здоров'я вже не повернути, проте ця людина має міцний дух, має ту внутрішню красу, яка аспереч всьому рятуне та захищає Георгія Яковича.

ДЕЩО З ІСТОРІЇ...
Журнал "Україна" (вересень 1972 року): "Засновником оркестру народних інструментів у Рівному став випускник тутешнього музичного училища Георгій Шнайдер. Вихованій у сім'ї музик, де всі з діда-прадіда були сопілками. Георгій Якович це на студентській лаві плевак надворі створив такий колектив. А почав з того, що власноруч виготовив цілу "сім'ю" сопілок, від пікало до контрабас-сопілки. Удосконалив він також стародавню сурму, завів у оркестрі очеретяні дудки, малознані тепер інструменти - рубель та бугай. Поруч із цимбалами, бандурами й скрилками є тут кобзи, ліри, басолі, луска, трембіта, традиційні бубон".

У газеті "Червоної Прапор" (за 10 липня 1983 року) композитор, кандидат мистецтвознавства М.В.Лисенко-Дністровський:

обрядовість, десь-інде - на цікавій музичній фольклор. У Шнайдера зібрано старовинні народні інструменти з різних кінців України. Він може докладніше, ніж будь-хто, розповісти про відмінності черкаської бандури від ровенської, продемонструвати особливості їх звучання. Багато довелося працювати, зокрема відновлюючи старовинний український інструмент - лігаву. Його тепер представлено у Львівському музеї етнографії та побуту. Власноруч знайшов у Ровенщині. Шість разів виступав по Центральному телебаченню і дачі - по Інтербаченню. Він -

щося змінюється, щось відходить на задній план, пересить, наче пісок, у якому відшукують золотом... І дійсно, лишається найвагоміше, найдорогоцініше. Це у 1994 році Георгій Якович працював у Квасилівській школі. А перед тим: Рівненське музичне училище, де зародилася ідея створення українського оркестру народних інструментів, - таких в Україні в 50-60-х роках практично не було. Був і Мельницько-Подільський оркестр українських народних інструментів під керівництвом визначеного майстра В.О.Зуляка. Допомога у цій важкій справі йшли керівник оркестру ім. Верьовки Є.М.Боровников. Потім - Здобовицька СШ Здолбунівського району, де організував перший ансамбль сопіларів на Рівненщині, перший ансамбль дударочок і хорову капелу. Дударочки їздили на Рівненський огляд до Києва і привезли перемогу. Після цього

оркестрі народних інструментів. Мої сопілки з 8 отворова, у Дем'янука - 10 отвора. В.О.Зуляк вперше в Україні організував виробничі майстерні по виготовленню музичних інструментів. Якося так траплялося бути в числі перших..."

Не думаю, що траплялося, бо людина сама свою долю робить. Той, хто прагне в тіні лишиється - лишається, а той, хто до сонця тягнеться - той у світлі, хоча й облікається часто. Мали Георгій Шнайдеру присвоїти звання заслуженого працівника культури, але на той час надто він пропонував українське, народне. Можливо, склалося б в його творчості й діяльності щось краще, аби не потрапив він в аварію, важку аварію, після якої роки потрібні були, аби повернутися до улюбленої справи. А з іншого боку - живий лишився - значить на життя. І це було на життя, коли малим німці

пов'язані з мистецтвом, - розповідав Г.Я.Шнайдер у 1994 році - старий Віктор - сопіст ансамблю пісні і танцю обласної філармонії молодший Олександр - "Зоря", Черкаського державного заслуженого народного хору".

"Життя прожити - не поле перейти", - говорить народна мудрість. От яке поле Георгія Шнайдера - неясне, нелегке. Важко довелося працювати на ньому, аби знайти для себе наслідок життя і творити. Та це й воно далеко не закінчилося.

У ХРАМІ ДУШ
Сьогодні у Квасиліві про Георгія Шнайдера говорять, що він - народний цитлев. Дійсно, він добре знає рослинний світ, вмів розмовляти з лікарськими травами. Фітотерапія - це теж одна із сторінок його життя. Та про це ми не говоримо. Мені хотілося почути від нього, власне, я і почула, що ніколи і нічого не можна залишати на потім. І що кожний день має бути максимально заповненим і завершеним. І що світ однієї людини створить її власний храм, який людина не має права руйнувати, бо будь-яка руйнація призводить до непередбачених наслідків.

Шкоду Георгія Яковича, що у свій час все ж таки не видав книжечку власних творів як відомий самодіяльний композитор Рівненщини, недооформив навчальний посібник для майбутніх сопіларів. "Хвороба вибила з колі раптово, - сумно поспішається Георгій Якович, - застрашний день може бути несподівано важким, під час хвороби я гостро відчуваю потребу спілкування з Богом. Мабуть, доля людини завдяки виповнює її

кандидат мистецтвознавства М.В.Лисенко-Дністровський: "Георгій Шнайдер реконструював ряд старовинних українських народних музичних інструментів: лігаву, сурму, подольський ріжок, коломиту, створив сім'ю хроматичних сопілок оригінальної конструкції з 8 ігровими отворами (пріма, секунда-альт, тенор, бас). Він дав друге життя багатьом цимбалам, скрилкам і басолам.

Г.Я.Шнайдер не тільки реставратор, а й активний член творчого об'єднання самодіяльних композиторів Ровенщини".

Газета "Культура і життя" (за 15 лютого 1984 року): "Пізнає, - згадує М.В.Лисенко-Дністровський, - коли я став викладачем у Ровенському інституті культури, ми з Георгієм Яковичем чимало працювали, я відшуквав старовинні українські народні інструменти, а він реставрував їх. До речі, так дістав нове життя унікальний бугай, який разом із згаданою балабайкою передано на постійну виставку музичних інструментів Ленінградського інституту театру, музики і кінематографії, (балабайка роботи видатного майстра С.І.Налімова була в і д р е м о н т о в а н а Г.Шнайдером...ред.). Георгій Якович реставрував і бандуру першої половини 19 ст., бандуру з валіковим перестроювачем 20-х років 20 ст., хроматичну бандуру 30-х років роботи В.П.Узюмська, басоло 20-х років з Дубровиці Ровенської області. І все це безплатно. Нині ці інструменти експонуються в Ровенському краєзнавчому музеї".

Газета "Червоної Прапор" (за 12 серпня 1973 року) про Г.Я.Шнайдера: "Найбільше його цікавить народна мелодика та старовинні музичні інструменти. Щоб ознайомитися з ними, що побутують на Ровенщині, не раз довелося Георгію Яковичу долати неблизькі відстані на мотоциклі, по бездоріжжю, від села до села. Однак такі мандри приносили справно радість. Там натрапляв на своєрідну, ще незнану вельню

Ровенщині. Шість разів виступав по Центральному телебаченню і дачі - по Інтербаченню. Він - постійний учасник і лауреат всіх без винятку обласних і республіканських фестивалів художньої самодіяльності. Серед його друзів, хороших знайомих - Сергій Козак, Анатолій Авдієвський, Микола Кондратюк, Платон Майборода та багато інших музикознавців, народних артистів, талантів..."

Майстер на всі руки. Інакше й не сказав про Шнайдера. Він захоплюється збиранням народного фольклору, лише музику на свої слова і володіє грою аж на 60 музичних інструментах. Його дім - справжня тобї музикальна шкатулка. Скризь, куди не ступи, у шафі, на столах, стінах і навіть на горщику - ліри, цитри, волічки, цимбали, сурми, очеретянки, тулубаси... Та чого тільки тут нема! Більшість музичних інструментів виготовлено руками умільця. На відомо місці зберігаються сопілки".

У ЧИСЛІ ПЕРШИХ...
Звичайно, біографія людини не визначається кількістю рідків, у якій можна її заключити. Але трапляється й таке, коли виникає враження нескінченної низки спогадів - важливих, цікавих, пов'язаних з долями багатьох видатних людей, першовідкривачів, шукачів, котрі своєю працею служили наперед людству, історії, не винагаючи при цьому якихось особливих нагород, привілеїв. Хоча для особистого самоутвердження потрібно і це. Розмовляю з Георгієм Шнайдером, вірніше, слухаю його і дивуюсь, що переді мною сидить людина, яка свого часу стала з'єднувальним ланцюжком у відродженні української культури, національної народної творчості. Важко писати про таку людину і налісати щось нове, коли перед очима лежить ціла гора віршків публікацій з республіканської преси за немалий відрізок часу. Здається, що вже там про людину написано все. Але роки йдуть,

капелу. Дударочки їздили на республіканський огляд до Києва і привезли перемогу. Після цього працював керівником оркестрової групи ансамблю пісні і танцю Рівненського льнокомбінату, виступи - по ЦТ, Інтербаченню, у Болгарії, Ленінграді - фестивалі "Білі ночі", Києві, Харкові, Львові..."

Мешкаючи у Квасиліві, Г.Я.Шнайдер працював і в заводському клубі художнім керівником, і в школі, яка знаходилася в старому приміщенні. Тоді ж були створені й перші трійки музики, другий ансамбль сопіларів. Мені важко уявити, скільки потрібно було таланту, енергії, наполегливості, вміння, щоб народжувати такі великі колективи, відновлювати і робити власноручно музичні інструменти, складати репертуар, керувати й працювати так, щоб добра віста про це розповсюджувалася далеко за кордоном області. Від сьогоднішньої відстані у ті дні - 30-20 років, але кажу, що час згоріла сторінка історії, коли вони не варті нічого, і розкриває, коли там є хоч одна зернина добра та істини. А тут не тільки зерна - великі і гарні сходи.

Розповідає Георгій Якович: "У 60-х роках була досить плідна робота. Тільки б чоловік-інтузіастів займався виготовленням і відродженням українських народних інструментів. Реставрація, нові зразки. За старинні зразки виготовив 26 інструментів, але їх потрібно було вшукувати паралельно із збиранням фольклору. Йі сопілкаря тоді на Рівненщині не було, а я навчився грати на сопілі, мабуть, коли добре ходити почав... От і став тоді першим сопілкарем у нашій краї. Пізніше організував авторський концерт у двох відділеннях: перше - класика у супроводі фортепіано, друге - авторське, виконував власні твори під супровід банна. Їхали тоді з усієї України: "Зробіть дудки!" Дуже багато робив. Вдалося мені поставити сопілкарство на професійну основу, грати класичні твори в

А з іншого боку - живий лишився - значить на життя. І це було на життя, коли малим німці розстріляли, а він, поранений, врятувався. Довго у кулю, що в плечі сиділа, мати зберігала у скриньці, аж поки не померла там, у Держані, де і Георгій Якович народився.

НАРОДНИЙ УМІЛЬЦЬ І КОМПОЗИТОР

"Багатою видатних людей знав, композиторів, з багатьма товаришував, - згадує Георгій Шнайдер, - Каганов М.І., Толкачова В.В., Земельський М.М., Лисенко-Дністровський М.В., Грицай А.Ю., Жевченко Л.М., Долін Б.П. Багатьох вже й нема. Бобровников Є.М., вчитель і наставник, помер на сцені..."

А мені загалом, що співи у нашому класі, в мой 5-й Здолбунівській СШ викладав Борис Петрович Долін, виявляється, вони були друзями. А ми, на той час, здається, третьокласники, й зрозуміти не могли, що перед нами талановита людина.

Продовжує Георгій Якович: "Одного разу, цибулю полов у городі, бачу, "Волга" під їхала, люди входять. А виявляється, то Сергій Козак, голова хорového товариства України, Микола Чумак, заслужений артист України... Їздили вони по Україні, по народних умільцях, збирали для майбутнього оркестру народних інструментів України народні інструменти. Я віддав їм тоді 16 штук. Поїхали вони до Києва. Часто зустрічався я з О.З.Мінківським, керівником капели бандуристів, А.Т.А в діє в сь к и н, А.М.Пашкевичем, Ніною Матвієнко. Виступав разом майже з усіма визначними людьми України. Є про що згадати. Та й пам'ять залишилася - 2 грамплатівки фірми "Мелодія", суверенний випуск "Грають трійки музики України". Озвучував сопілкою кінофільм "Вечер в Карпатах". А тепер сини мої теж

хвороби я гостро відчуваю потребу спілкування з Богом. Мабуть, доля людини неодмінно виводить у видний вмір там чи йшла шляхом, доводить самі людини, що, крім сусти та прагнення служити нав'язаний кимось ідеології, найвищим і найсвятішим поклонням є служба Богові".

І дійсно, думаю я, що, якби ми дотримувалися у житті заповідей Божих, то не був би цей світ таким бруздним і болотним, від якого дійсно хочеться втекти і сховатися. А ще пригадає Георгій Якович, як по ночах проявляв фотоплівки (було це в 70-80 роки) - знімки для районної газети "Слово правди". Працював тоді п о з а ш т а т и м фотокореспондентом. Кожний номер газети прирешали 2-3 фотознімки, які робив Георгій Шнайдер. Це - теж цікава сторінка його життя.

А взагалі - в освіті та культурі відслужив Георгій Якович 40 років. Не був у жодній партії: ні в жовтенятах, ні в піонерках. Не раз мав серйозні розмови з керівниками компртійних органів щодо свободних, як їм здавалося, поглядів і міркувань.

"Націонічний дар людини - це її духовність, - підкреслює Георгій Шнайдер, - усвідомити це важко, тому що людина надто є гріховною, спокуси перемагають і слабких, і навіть сильних. Каїти до підніжжя, - гасла, цдопоплекство, одним словом - поганство - зробили свою хорну справу. Коли стане вищою наша духовність? Невідомо. Відомо лише те, що все ж таки не всім вдалося за допомогою системи врятувати у промислових країнах ревовини, аби перетворити особистість на служливого виконавця без будь-якого протесту. Життя прожити - не поле перейти", хоч і об'єм того поля є у кожного свій, і земля, мабуть, в одного - родюча, в іншого - бур'янами цвіте.

Ганна ВОЙНАРОВИЧ.